

FJÄRDE SÖNDAGEN "UNDER ÅRET"

ÅRGÅNG B

Första läsningen: **5 Mos 18:15-20** (*Jag skall låta en profet träda fram och jag skall lägga mina ord i hans mun*)

En profet lik Mose ska framträda. Han ska, liksom Mose, förklara Guds ord så att folket kan ta dem till sig utan att dö av skräck (v. 16). Hurdan var Mose? Han älskade sitt folk och bad för det, var alltid redo att förlåta, inte ett uns av stolthet fanns i honom. *Mose var en mycket ödmjuk människa, ödmjukare fanns inte på jorden* (4 Mos 12:3). Häri avbildar han **Jesus**. Dock: Guds Son hade *större härlighet än Mose* (Heb 3:3).

Andra läsningen: **1 Kor 7:32-35** (*Den ogifte tänker på vad som hör Herren till*)

Med tanke på det andliga livet har celibatet givetvis stora fördelar. Inte minst om den man vill dela sitt liv med tänker dra åt annat håll så att det ska bli fotboll men inte kyrka på söndagarna. Det förklarar Paulus här. V. 35: med "lägga band på" menar Paulus att "fånga i en snara". Vi kan ge råd, men ska inte *locka* någon att gå i kloster.

Evangelium: **Mark 1:21-28** (*Han undervisade med makt*)

Även den farligaste, fräckaste, vildast morrande hund lägger sig platt, med svansen mellan benen, om ett lejon kommer in i deras bur. Jesus såg ut som en vanlig man men de andliga verkningarna som utgick från honom – som den här onda andens totala panik – var påtagliga. Han var en kontrast till *de skriftlärd*a (v. 22), teologer som citerade andras bibelutläggningar men inte själva väckte tro och hopp.

Den **säkerhet i Gud** som Jesus utstrålar krockar omedelbart med den andliga ofrihet som satan har trasslat in mannen i. Stackaren är paradoxalt trygg i onskans grepp. När den äkta godheten, kärleken från Gud, närmar sig ser han den som ett hot. Han vill inte botas – demonin har dragit honom in i en ond cirkel av självdestruktivitet. Så angriper han den hjälpande handen som han bäst behöver – *Guds helige* (v. 24).

Samma, märkligt snabba och irrationella reaktion kan vi möta när vi förklarar vår kristna tro för dem som kritiserar den med förenklade argument. *Rädslan för Kristus* är universell – där ljuset går in darrar mörkret. Guds Ord kan tala med makt när det vill, som vid skapelsen: *Ljus, bli till!* (1 Mos 1:3) eller som här: *Tig!* (v. 25), och Kristus kunde lätt göra slut på vår tids religionsfobi. Men frälsningens djupverkan ska ske genom **korset**, Gudssonens tålmodiga, tysta lidande, där mörkret för en stund får segra över ljuset och sedan står kvar med

blod på händerna – förvirrad som Kain – men trots allt kan möta **förlåtelsen**, nåden. *Messias härskar och helar från korset*, inte från en maktposition. När han ändå visar styrka, som här, sker det som akut barmhärtighet.

MÅNDAGEN I FJÄRDE VECKAN ”UNDER ÅRET”

Första läsningen: **2 Sam 15:13-14, 30; 16:5-13a** (*Låt oss fly undan Absalon*)

Jesu stilla sorg inför förrädaren *Judas* under skärtorsdagsnatten avbildas här i förväg i kung Davids öde, med den skillnaden att Jesus inte tog till flykten. Jesu motståndare rasade liksom mannen här. David litade som Jesus på Gud. Det fick gå som det ville.

Evangelium: **Mark 5:1-20** (*Far ut ur mannen, du orena ande!*)

I Markusevangeliet växlar Jesus ofta mellan judiskt och – som här – hedniskt land. Den pendlande reseruten är ett sätt för Markus att visa hur Jesu barmhärtighet överskred gränser mellan rent och orent, som skiljde Guds folk från andra. Området är dystert: hedningarna höll sig med svin, vilket var förbjudet bland judar. Här härjar *demonernas ödeläggelse*. Vi möter en ofattbart isolerat människa, förlamad av motsatser. Han lever, men bland döda. Han bor där ingen vill bo (jfr Jes 65:4). Han ropar dag och natt, men till ingen. Hans kontaktform är att undvika kontakt, skaka av sig alla försök att gripa och begripa honom. Markus ger oss otäcka detaljer om den besattes övermänskliga krafter i v. 3-5 och hans desperata självskadebeteende, och vi får veta att demonen i honom (som är flera) darrar i Jesu närvaro – två typiska tecken på äkta besatthet.

Demonens namn betecknar en romersk arméenheter på ca 6 000 man. Handlade denna berättelse i en ursprungligare version om romarrikets ”andliga förtryck” av judarna? Staden Rom symboliserades ibland av en sugga som ammade många kultingar. Bilden väckte avsky bland judar, och kopplingen mellan svin och demoner låg nära. Många dåtida judiska läsare kan bara ha jublat vid tanken på två tusen orena ”legion”-djur som inte klarar av att styra sin egen destruktivitet utan störtar sig i sjön – det onda förgör det onda (jfr 2 Mos 14:27 f)! Men det är knappast vad Markus vill säga. Hans poäng är att hedningar i sin gravlikt dystra värld besegras och räddas av Jesus.

Ortsbefolkningen får Jesus att lämna området (i Mark 7:31 f återkommer han dock). De och Jesu lärjungar grips av fruktan. Den befriade mannen är glad, vill genast följa Jesus till judiskt område men får nöja sig med att bli apostel för sina egna. Blir man berusad av Jesu befriande nåd dras man lätt till överdrifter, man vill skänka Gud ALLT (bli präst, nunna, martyr...) men det behövs inte.

Min Gud, berget som är min tillflykt, min sköld och mitt starka värn
(2 Sam 22:3).

TISDAGEN I FJÄRDE VECKAN ”UNDER ÅRET”

Första läsningen: **2 Sam 18:9-10, 14b, 24-25a, 30 – 19:3** (*Att jag hade fått dö i ditt ställe, Absalom, min son!*)

Visste Jesus att Judas skulle vända sig mot honom eller sluta sitt liv, hängd i ett träd (Matt 27:5)? Vad kände Jesus inför förrädaren? Svaret får vi kanske här: precis som David helst hade dött i Absaloms ställe så var Jesus beredd att ge sitt liv för den utvalde aposteln, hans andliga barn. Vad David önskade *gjorde* Jesus – på korset.

Evangelium: **Mark 5:21-43** (*Lilla flicka, jag säger dig, stig upp!*)

Är det en ren tillfällighet att flickan som dör är lika gammal som den tid kvinnan har lidit av blödningar (12 år)? Båda har det gemensamt att de är **inte kunde bli mor**: *Var fruktsamma och föröka er* (1 Mos 1:28). Den ena dör för ung, hos den andra blöder möjligheten bort, med bitter besvikelse över den egna kroppen och alla dyra läkarbesök. Att ge livet vidare var *allt* för Gud och hans folk.

Livsvätskorna i män och kvinnor aktades i Mose lag som okränkbara: en sädesuttömning hos mannen som spilldes (så tolkas 3 Mos 15:18 bäst) eller blödningar hos kvinnan (i vanlig eller sjuklig form) ansågs *orena*. Därför gav lagen reningsregler så att kvinnor efter menstruation och barnafödande kunde välkomnas i ”det heligas sfär” igen. Men Markus visar att lagen är till ingen hjälp här: kvinnan blöder ju ständigt och måste tro att hon är förkastad av Gud. Desperat hoppas hon på Jesus. Rädslan att bli fördömd när hon – en oren kvinna – gör Jesus oren genom att vidröra honom (3 Mos 15:19-27) får henne att *stjäla* nåden. Som vanligt när det rör sig om kvinnor har Jesus bara gott att säga. Hon ska känna sig fri från sin plåga och inte oroa sig. Den botade kvinnan kallas *dotter*.

Ännu ömmare väcks sedan den lilla flickan ur dödens sömn. Markus bevarar det arameiska uttrycket *Talita kou'm* (*lilla flicka, res dig*). Det är inte så att Jesus *ber* Gud att hon ska få leva (jfr 1 Kung 17:19-22 och 2 Kung 4:32-37) utan han *befaller* i egen auktoritet (jfr Luk 7:14 och Joh 11:43). Så ska vi en gång *uppstå* genom hans ord. Jesu kommentar om den uppväckte flickans hunger illustrerar hennes återställda *livsaptit*. Herren över liv och död – *Skaparen* – har verkligen agerat denna dag: två kvinnor får frihet att förverkliga sin möjlighet att bli mödrar, att själva bli **upphov till liv**.

Var inte rädd, jag har friköpt dig, jag har gett dig ditt namn, du är min (Jes 41:1).

ONSDAGEN I FJÄRDE VECKAN "UNDER ÅRET"

Första läsningen: **2 Sam 24:2, 9-17** (*Det är jag som har gjort illa. Men min hjord, vad har de gjort?*)

Gud är Israels kung, med rätt att räkna sina mannar (2 Mos 30:11-16; 4 Mos kap.1). Gud testar David. Han får för sig att räkna sina krigare för att säkra sin makt. Men Israels segrar beror bara på Gud (Sak 4:6b). Kungadömet (i dag: statsmakten) får inte söka absolut kontroll. Gud kräver frihet för den enskilde. V. 16: den plats där Gud stoppar straffängeln utväljer David sedan för det kommande templet (jfr 2 Sam 24:18f).

Evangelium **Mark 6:1-6** (*En profet blir ringaktad bara i sin hemstad*)

Markus (och Matteus) version av kändisen Jesus återkomst till sin stad är mindre våldsamt än den hos Lukas (Luk 4:16-30), där Jesus väcker folks raseri och nästan mister livet (ett förlopp som Lukas känner allt för väl igen från Paulus undervisning som ofta urartade så, jfr t.ex. Apg kap.14). Jesus imponerar inte. *Han är ju bara en av oss* – den dolda självnedvärderingen märks. Det är jantelagens reduktionism! Man väntar sig inget storslaget från sin egen gata. Vad skulle vi tänka om "profeten från Vällingby"? Då som nu hånas och kvävs tecken på originalitet, redan från barnsben.

Jesu "bröder" och "systrar" kallas här inte som Jesus uttryckligen för Marias barn (grekiskan i v. 3 har "sonen", dvs. bestämd form, singularis). Det kallas de aldrig. De är släktingar i vid bemärkelse – ett bibeltypiskt sätt att tala, vanligt även i dag i Mellanöstern (så kan det t. ex. mycket väl vara den biologiska modern till Jesu "bror" Jakob i v.3 som dyker upp i Mark 15:40; jfr Matt 27:56/Joh 19:25). Katolska kyrkan lär att Maria inte fick fler barn än Jesus, hon förblev alltid jungfru (*Katolska kyrkans katekes*, nr 499-511). Så är det också lättare att förstå varför inte ens de närmaste ställer sig bakom Jesus. *Vad Marias hjärta måste ha blött* (jfr Luk 2:34-35)! De av Jesu släkt som var kvar i staden efter detta fiasko höll nog låg profil, av ren skam. Att Jesus inte "kunde" utföra under (v. 5) betyder väl att det vore meningslöst. Nasarets motvilja var kompakt. Jesus kastar inte pärlor för svin (Matt 7:6).

Var och en som känns vid mig inför människorna, honom skall jag kännas vid inför min fader i himlen (Matt 10:32).

TORSDAGEN I FJÄRDE VECKAN ”UNDER ÅRET”

Första läsningen: **1 Kung 2:1-4, 10-12** (*Var frimodig, Salomo, och visa dig som en man*)

Salomo ärvde en stabil och rik stat, byggd på blod och konsoliderad genom Davids listiga strategi. Det viktigaste arvet finns i faderns förmaning att **fasthålla Guds förbund** (tanken går till *kungalagen* i 5 Mos 17:14-20 – som ingen av de två lydte till 100 procent).

Evangelium: **Mark 6:7-13** (*Han sände ut dem*)

Alla konfirmerade kristna (inte bara präster och missionärer) ska vara aktiva reklampelare för Jesus. Vi ska inte äga saker som hindrar oss i uppgiften. Medvetna om hur viktig vår tro är ska vi hellre säga upp gemenskapen med sådana som fördärvar tron (= skaka av deras damm under våra fötter, v. 11) än att ingå feiga och fula kompromisser.

Poängen med apostlarnas packlista är att budskapet är viktigare än bekvämligheten. Är de gäster i en by ska de inte spana efter ett finare logi utan bara göra vad de kom för. Texten *Didaché* (De tolv apostlarnas lära) från slutet av det första århundradet visar att vandrarpredikanter (som de som nämns i 3 Joh v. 5-8) blev så besvärliga att urkyrkan fick reglera deras rättigheter (om de inte nöjde sig med en eller två dagars husly skulle de räknas som falska profeter, se Did 11:5, *De apostoliska fäderna*, Artos 1992, sid. 22 f).

Enligt Markus (v. 8) sa Jesus att apostlarna fick ha en stav med sig (bra mot vilda djur och rövare). Men Lukas och Matteus berättar motsatsen – varför? (Matt 10:10; Luk 9:3). Vi katoliker kräver inte att Bibeln ska vara fri från alla tänkbara motsägelser: att Bibeln är **Guds ord** betyder att den är *ofelbar i det den vill förmedla = kunskap om frälsningshistorien och gemenskap med Gud*, inte motsägelsefri i detaljer i polisrapportens mening.

I v. 13 ser vi att apostlarna skulle *smörja sjuka med olja*. Denna apostoliska praxis hör vi inte mycket om i Nya testamentet. Man gjorde ofta så med sjuka (Luk 10:34) men av Jak 5:14-15 inser vi att apostlarna av Jesus också på något sätt fick fullmakt till *en smörjelse med rituell, syndaförlåtande karaktär*. Den fortlever i katolska kyrkans sakrament **de sjukas smörjelse** (*Katolska kyrkans katekes*, nr 1499-1532).

Jag skickar er som får in bland vargar (Matt 10:16).
--

FREDAGEN I FJÄRDE VECKAN ”UNDER ÅRET”

Första läsningen: **Syr 47:2-11** (*Av allt hjärta sjöng David sin skapares lov*)

Kyrkan vill inte låta kung Davids död, som vi hörde om i går, behandlas så abrupt och korthugget som Kungaböckerna gör det. Därför avbryts serien av läsningar från historiska böcker i dag med denna stående ovation, detta ”griftetal” ur Syraks bok.

Evangelium: **Mark 6:14-29** (*Johannes, han som jag lät halshugga, det är han som har uppstått!*)

Välkommen på fest hos den rika eliten, som är absolut döv för allt vad Jesus har att säga. Här drar man sig inte för att låta flickan Salome – väl knappt mer än ett barn – egga överklassens herrar som en annan lyxprostituerad. Markus öppnar dörren på glänt för oss till det makabra och perversa livet kring Jesu jordiska furste Herodes Antipas. Vi hör gubbarna skråla och flabba. Lukten av alkohol (och annat?) slår emot oss. En cocktail av **äktenskapsbrott** och **paranoia** får vi här. Herodes – som Markus kallar för ”kung”, förmodligen i enlighet med folklig jargon, fast Herodes hade en ringare titel, tetrark (”fjärdedelsfurste”) – levde i ett syndigt förhållande med en annans hustru. Hon var av finare ätt än han, vilket kunde stärka hans chanser att på sikt bli riktig kung. Samtidigt stötte han bort sin arabiska hustru, vilket till romarnas irritation skapade ett krigstillstånd med grannlandet.

Herodes plågades väl av tanken att Jesus kunde vara Döparen som rest sig ur graven för att hämnas. Evangeliet är enligt Paulus *en doft av död* för vissa (2 Kor 2:16). Många tänkte nog som fursten (se Mark 8:28 – märkligt att så många kunde tro att Döparen hade uppstått men inte på Jesu uppståndelse när den ägde rum!). Senare kom Herodes att möta den milde Mästaren själv – då kunde han inte hålla sig för skratt (Luk 23:11-12).

Markus gör *parallellen mellan Döparen och profeten Elia* tydlig: även Elia förföljdes av en ond kung och hans mordlystna drottning (1 Kung kap. 17 ff). Döparen var *den nye Elia* som skulle bana väg för Herren (Mal 4:5-6, i några biblar = 3:23-24; Mark 1:2; Matt 11:14). Igår hörde vi om apostlarnas utsändning i Jesu namn. I dag ser vi vad den kan komma att kosta.

Förslag till fredagsoffer: uppväcka inre avsky mot fjäsk inför makt och skamlös lyx.
--

LÖRDAGEN 3 februari:

SANKT ANSGAR, NORDENS APOSTEL (ca 801-865)

Guds ord och kyrkans ordning fick fäste i Gallien på 500-talet, i Britannien på 600-talet och i Germanien på 700-talet. *Vite Krist* var känd också i Norden, men någon kyrka kunde inte byggas – våra förfäder fruktade bl.a. att kyrkklockor skulle skrämja bort *landvättarna*, underjordiska väsen som man ansåg kunde hjälpa människor. Den helige *Willibrord* var i Danmark en kort tid kring år 700, men drog sig bort från ”ett grymt folk, vars kung Yngvin var vildare än ett djur och hårdare än sten”. Politiska maktstrider i landet gav äntligen draghjälp åt evangeliet: år 826 seglade en av Danmarks tronpretendenter, Harald Klak, till tyske kejsaren i Mainz med hundra skepp. Han lät sig döpa där, med de flesta av sina krigare, och vann därmed kejsarens stöd. En 22-årig fransk benediktinmunk, den helige ANSGAR, erbjöd sig att följa med tillbaka och kristna danerna. Haralds kungaplaner gick dåligt, han fördrevs. Ansgar stannade modigt kvar i södra Jylland och började en missionsrörelse i kraftig motvind – bl.a. genom undervisning av danska slavar som han friköpte. Sveakungen Björn på Björkö (Birka) ville också ha Ansgars besök och höra om kristendomen. Med stor glädje åkte Ansgar iväg över havet, men överfölls av vikingar, som tog allt han hade, alla gåvorna till Björn samt Ansgars dyrbara boksamling på fyrtio böcker. Sällskapet fick ta sig tomhänta, och delvis till fots, upp genom ett land med dåliga vägar, gles bebyggelse, vilda skogar och ”sjöar stora som hav”.

I Birka mötte Ansgar kristna fångar som redan hade inlett den kristna förkunnelsen, och från år 829 till 831 missionerade han där. Platsen har grävts ut i vår tid, men tyvärr har spåren efter kyrkan som Ansgar ska ha rest ännu inte hittats. Ett mäktigt Ansgarkors står nu där, ett viktigt mål för pilgrimer. Birka i Mälaren och Slesvig i södra Jylland – två handelsplatser, varifrån många varor och nya idéer spreds – blev missionens utgångspunkter. Framgångarna var få. Ansgar gjordes till ärkebiskop av Hamburg, som han fick se skövlas av vikingar år 845, till stor skada för hans nordiska missionsprojekt. Den danske kungen tog dock ofta emot hans besök och använde den lärde biskopen som sin rådgivare. Ansgars personliga föredöme i helgonkalendern var den helige *Martin av Tours*. Ansgar levde asketiskt som han och tjänade ihop till sin föda genom att knyta fiskegarn, ungefär som apostlarna (Mark 1:19). Det ryktades att Ansgar botade sjuka genom särskilda nådegåvor, men den ödmjuka mannen svarade: *Då vill jag be Gud göra ett under med mig själv, nämligen att göra mig till en god människa.*

Ansgar dog idag år 865. Hans liv beskrevs av hans biskopsefterträdare, den helige RIMBERT (vars dag infaller i morgon). Texten finns på nutidssvenska (Proprius förlag, 1986). Ansgar räknas som Nordens apostel, även om han inte

lyckades förändra mycket. Att bära frukt för Guds rike (Mark 4:20) är inte alltid samma sak som att uppleva framgång! Och framgång kan komma på längre sikt – långt efter din död.

Kyrkans bön på denna dag:

Herre, helige Fader, du sände din tjänare Ansgar till Norden med ljuset som upplyser alla folk. Hör hans bön för oss, som lever av den tro som han förkunnade, och låt oss alltid vandra i din sannings ljus.

Särskilda läsningar denna dag: Jes 42:5-10 och Matt 4:13-17